

Danzas climaticas

AMANDA PIÑA / NADA PRODUCTIONS

De moraal van de dans

Pieter T'Jonck
Gezien op 24 september 2020
deSingel, Antwerpen
Love at First Sight Festival

De Chileens-Mexicaanse choreografe Amanda Piña woont al lage tijd vooral in Wenen. De laatste jaren was de Singel echter ook wel vaker haar uitvalsbasis. In haar nieuwe creatie 'Danzas Climaticas' breekt ze een lans voor een andere verhouding van de mens tot zijn 'Umwelt'. Haar voorbeeld: de dansen van Amerikaanse 'First Nations' ter ere van de bergen die leven schenken. Het gaat haar om dekolonisering en de klimaatcrisis. Helemaal mee. Maar in de vertaling ervan naar een theatersetting loopt er iets fout. Dansdrama verglijdt tot een les moraal.

25 SEPTEMBER 2020

Het toneelbeeld van 'Danzas Climaticas' is sterk in zijn eenvoud. Tussen de kolommen die in de theaterstudio van De Singel het speelveld afbakenen, paste Piña een licht verhoogd podium in. Het witte vlak komt tot vlak voor de voeten van de kijkers op de eerste rij, en raakt net niet aan de achterwand van de studio. Je kan er net omheen lopen. Daardoor lijkt het vlak enigszins te zweven in de zwarte ruimte. Net iets voorbij het midden van dat vlak ligt een verfomfaaid grijsgrauw doek.

Dat beeld boeit. Doordat het verhoogde vlak opgesloten zit tussen de kolommen, de stoelen en de achterwand attendeert het op dwingende structuur van deze, en eigenlijk van elke, theaterzaal. Tegelijk zet het er zich duidelijk tegen af. Piña toont met nadruk hoe zo'n Westerse theatermachine speelt met perspectief en focus door de grenzen ervan letterlijk op te zoeken.

Dat past één op één met wat de voorstelling belooft. Ze wil het ontwrichtende effect tonen dat (culturele) kolonisering en exploitatie op het globale Zuiden. Dat is belangrijk omdat daar tradities (over-) leven die de verhouding tussen de mens en zijn omgeving anders denken. De 'natuur' en 'de mens' staan daarin niet tegenover elkaar, maar zijn deel van één én dezelfde wereld en hangen van

elkaar af.

Nu de gevolgen van een genadeloze exploitatie van de aarde steeds duidelijker worden is dat een visie die we beter ter harte nemen is haar boodschap. Die houding, stelt Piña, zie je ook terug in de dansparktijken van die volkeren. Ze verschillen radicaal van onze kunstdans of salondans.

Een merkwaardig uitgedoste vrouw verschijnt op die vloer. Ze draagt over een broek en een jas een tuniek van losse, dikke draden die samen het beeld van een traditionele indiaanse dracht oproepen. Anderzijds draagt ze een baseball pet en verbergt ze haar mond met een ruitjesdoek. Dat lijkt dan weer de outfit van iemand die anoniem deelneemt aan een protestbetoging.

Daar gaat het ook over: de vrouw vertelt hoe de multinational *Anglo-American* in het Chileense Andesgebergte een gletsjer doorboort omwille van mineralen. Dat vernietigt de natuurlijke hulpbronnen van een streek. Het is het verhaal van de moeder van Amanda Piña, maar bij uitbreiding ook het verhaal van vele streken in Zuid-Amerika. Denk maar aan het verslag van Silke Huysmans en Hannes Dereere over de mijnramp in Miñas Gerais enkele jaren gelden.

Meteen snap je ook waarom de vrouw vermomd is: *Anglo-American* deinst er niet voor terug om lastpakken uit te schakelen. Het is ook een opstapje naar een 'ander' verhaal. De bevolking van de streek waar Piña's moeder leeft vereert de bergen als een bron van leven, en drukt die innige verbondenheid onder meer uit in dansen. Animisme.

Of dat werkelijk zo naïef is, vraagt Piña zich via deze vrouw af. Westerlingen hebben zich een God verzonnen die hen een vrijbrief gaf om alles en iedereen te exploiteren, zonder ooit iets terug te geven. De klimaatcrisis is er maar één van de gevolgen van. Die was nooit ontstaan als we de bergen en andere levende wezens hadden beschouwd als partners die gelijkwaardig zijn aan de mens.

Tot daar was ik helemaal mee, al ontbreekt het deze scène aan dramatische spanning: je ziet niet waarom dit *op een podium* verteld wordt. Maar je kan het lezen als een introductie. Maar toen verloor Piña mij voor lange tijd volledig. De witte vloer wordt plots een projectiescherm -een technisch huzarenstukje trouwens- waarop een luchtopname van een dor en stenig berglandschap uiterst langzaam voorbij schuift. Drie vrouwen stappen het podium op. Ze gaan, door hun witte kleren, haast volledig op in die projectie. Was het niet van hun afwijkende haarkleur, je zou ze bijna niet zien.

Het is maar als ze tergend traag overeind komen en bezwerende gebaren maken dat ze gaan afsteken tegen de vloer. En dan nog. Een obsederende soundscape van aanzwellende brommende en fluitende geluiden tast je waarneming aan: je ervaart een onontwarbare brei van beeld, klank en plechtig-trage bewegingen. Ondertussen zwelt het doek, dat al die tijd op het podium lag, op tot iets wat op een massieve, bijna manshoge rotsblok lijkt.

De ideologische strekking van dat eindeloos gerekte beeld is duidelijk. Maar spannend is het niet. Het volgt een bekend sjabloon: de combinatie van mysterieuze bewegingen met briljant videowerk en omineuze elektronische muziek. Dat is door en door Westers. Als dit beeld moet dienen om te tonen dat de culturen van het globale Zuiden onder druk staan, dan lijkt me dat geen goede zet. Dat weten we immers allemaal (al kan het geen kwaad om de boodschap te herhalen, dat is waar). Maar je krijgt hier geen bijzonder perspectief op de kwestie. Je herkent vooral het typisch Westers gesomber dat

uiteindelijk geen zoden aan de dijk zet.

Het keerpunt komt als Vanessa Medina – een blonde vrouw- achter die berg verdwijnt. Cristina Sandino laat nu een castagnet klikken in haarhand, steeds sneller, tot er een ritme ontstaat waarop zij en Piña zelf ritmisch en snel heen en weer stappen. Waarop ze plots, in een verrassend complexe hinkstapsprong naar voor dringen, en terug. Dat herhalen ze een paar keer. Het is het moment waarop de voorstelling plots wel tot leven komt.

Als ik het goed begrepen heb zien we hier de dans van Masewal Indianen ter ere van de berg waar ze op leven. Of dat nu waar is of niet -ik neem grif aan van wel- doet er niet toe. Het ding is: het ensceneert een bezieling die je pakt omdat ze ons Westerlingen vreemd geworden is. Maar tegelijk -dat is dan de zeurkous in mij- herken ik een typisch Westers theatraal sjabloon. Het volgt de formule van heel wat 'postmoderne' theaterdans die 'bezieling' en 'bezetenheid' hoog in het vaandel voert.

Dat sjabloon wordt bekrachtigd in de laatste scène. Een grote groep dansers duikt op aan de rand van het podium. Ze turen allemaal naar hun smartphone. De rotsensprojectie is nu verdwenen. Het podium is terug wit en neutraal. Er is alleen nog de centrale berg: een opgeblazen lap stof met een print van rotsblokken. Devoot leggen de nieuwkomers hun schermpjes rond die rots en plaatsen er een bloem of een kaarsje naast. Waarna een innige rondedans met waaierende omslagdoeken volgt.

Daar brak mijn klomp dan toch weer. Wat moet je daar nu van maken? Als het een utopisch beeld is: dank je wel. Dansen rond een kampvuur van smartphones, dat is de weg naar de hel. Die is, inderdaad, geplaveid met goede voornemens. Er is helaas geen enkele reden om aan te nemen dat *Anglo-American* niet de winnaar van de geschiedenis zal zijn, althans tot we met z'n allen ten onder gaan. *But they don't care*. Of een collectieve rondedans helpt, ik betwijfel het.

'Danzas climaticas' liet me zo met een buitengewoon dubbel gevoel achter. De zaak waar Piña voor staat is zeker terecht. Dat ze wil tonen wat er anders mogelijk is dan wat wij, Westerlingen, als dans verstaan, dat volg ik ook. Maar dat ze daartoe cliché' s van Westerse theaterdans inzet, dat zat me danig dwars, zeker omdat ze de mond vol heeft van dekolonisatie. Wat me nog meer dwars zat was dat ik me in de laatste scène voelde alsof ik niet in een theater maar in een klaslokaal zat, en dan niet voor een les wiskunde, maar voor een les moraal. De geschiedenis leert ons helaas dat kolonisering en moraal altijd een innig verbond aangingen. Of heb ik er nu niets van begrepen?